

## Naša učiteljska društva.

**S**moter društev v obče, bodisi v tem ali onem sloju človeškega poklica je predobro znan, da bi hotel o njem še več in podrobno razmotrivati, kajti nikdo ne bode dandanes hotel še trditi, da je pregovor „v slogi — v društvu je moč“ — na neosnovani podlagi. — A drugo vprašanje je to, li društvo deluje tako, da svoj smoter doseže? To je za današnjo dobo, ko vse v družbah tiči, vprašanje eminentne važnosti.

Oglejmo si naša slovenska učiteljska društva; zadostujejo li ta zahtevam in razmeram sedanjega časa? Kar naravnost trdim, da ne. Nečem ugovarjati, da nekatera posamezna naša društva n. pr. ljubljansko slovensko učiteljsko društvo, pedagoško društvo v Krškem — a sedaj sem na kraju — vrlo delujejo in krepko napredujejo, a kaj pa druga učiteljska društva po mili naši slovenski domovini? No, kaj, dremljejo — če ne spijo.

Le jedenkrat v letu — in to morebiti o priliki uradnega zborovanja okrajne učiteljske konferencije, zbudé se navadno duhoviti iz svojega letargičnega polspanja in takrat skočijo si nekateri ne še naspani udje z razdraženimi živci malce v lase ter se nekaj počohajo. Razpor je gotov. Jeden del se kuja, odtegne društvu, drugi ponosen zmage voli si novo društveno okostje — in nov feniks sfrči v ozračje; le še jeden dopis v časopise z opazko „društvo je v izvrstnih rokah, — pevovodja (dasi še jednega pevca ne pozna) je spretna — energična moč — in postelja je postлана. Vležemo se spat in trdno spimo do druge uradne konferencije, pri kateri se zgornje morebiti ponavlja.

Gospodje, tako ne more biti in ostati še nadalje. Sedanji čas je čas resnega dela, in tega se moramo sosebnostno mi slovenski učitelji z vso eneržijo poprijeti in z jekleno vstrajnostjo nadaljevati; naša učiteljska društva morajo v delovanju na šolskem polju oživeti — služiti morajo

v prvi vrsti šoli in njenemu napredku. Sedanja učiteljska društva, kakor je v obče znano, razpravljajo večinoma le gmotna, največ stanovska učiteljska vprašanja in težnje, za šolo samo se tam stori malo, da ne rečem — nič. Dragi tovariši! to in tako ni prav.

Povzdignimo najpoprej šolo, in ko ta cvete, povzdignen je tudi naš stan in potem nam bo lažje v gmotnem oziru uspehe doseči. Učiteljska društva se imajo preustrojiti, njih pravila o tem oziru prenarediti.

Po mojem ne merodajnem nasvetu naj bi predsedništvo vsakega učiteljskega društva imelo samo administrativne reči v rokah, društvo samo pa naj bi se delilo po krajevnih razmerah v odseke z odsekovimi načelniki, katerih odsekov delovanje bi bilo to, kar je delovanje domačih učiteljskih konferencij — vpeljanih na večrazrednicah, — tedaj notranja šolska uprava in povzdiga te v toliko, kolikor to spada v delokrog učiteljev. Ti odseki bi se shajali — recimo 3—4krat med šolskim letom v šoloprostih dneh ter zborovali prvokrat na podlagi odsekovnega načelnika izdelanega — vsako drugokrat pa na od zbora sestavljenega dnevnega reda i. s. na raznih krajih spadajočih v odsekovo okrožje.

Predsedovali naj bi tem zborom (konferencijam) nadučitelji - voditelji večrazrednic ali pa tudi stalno nastavljeni voditelji jednorazrednic, ktere odsek vsakokrat sproti izmed sebe voli. Ni mi treba poudarjati, kolikega pomena bi bile take konferencije za učitelje - novince ravno iz učiteljskega na službo došle. Na ta način pa najde tudi vsak še tako v gore potisnen in oddaljen ud učiteljskega društva v odsekovem zborovanju priliko, praktično se urediti v svojem težavnem poklicu.

Kako si razdelitev političnega okraja v zgoraj omenjene odseke mislim, navajam za primer postojnski okraj.

Sedež društva mislim si recimo v Postojini. Prvi odsek: postojinska okolica; drugi odsek: Pivka s košanško in vremsko dolino; tretji odsek: bistriška okolica; četrty odsek: spodnja vipavska dolina s Senožečami; peti odsek: zgornja vipavska dolina.

Glavno zborovanje naj bi imelo društvo v letu jedenkrat. Pri glavnem zborovanju

naj bi se delovanje vsakega odseka posebej pretresovalo, iz teh pretresovanj pa napravili glavni ukrepi — veljavni za vse šole spadajoče v dotični okraj. K sklepu še poprosim: Slavno uredništvo naj blagovoli ta moj nasvet v pretres vzeti, ker zagotavljam Vas, da me vodijo pri tem jedino le želje, naše šolstvo po moči povzdigniti. **Francišek Gross — Suhorje.**

## Knjiga Slovenska

v

### XIX. veku.

\*

„Ne boj se, reče zala Vila,  
Ne boj se! križ in gosli vzemi;  
Lej, tebi sem ju namenila:  
Poprimi gosli, križ objemi!“

\*

**Janez Bilc** r. 7. jan. 1839 v Bistrici pri Trnovem na Notranjskem, gimnazijo zvršil v Reki, bogoslovje v Ljubljani, posvečen 1. avg. 1864, bil nekaj časa zgodnjik v Trnovem, l. 1869—72 beneficijant v Lozicah, prej in slej pa deloma v Bistrici, deloma v Planini pri knezu Windischgraetzu zaradi bolehnosti v začasnem pokoju, ter sedaj biva v stalnem domu v Bistrici, kjer si — pod zastavo sv. križa, gosli v rokah — lajša trpkosti življenja v poeziji, kakor mu je naročila Vila (Vvod, Pervenci str. IV), na slavo Bogu in domovju.

Kakor A. Umek Okiški — pričel je tudi Janez Bilc Bistričan zgoodej popevati in dopisovati v Novice, Danico in Glasnik; na pr. v Novice l. 1856: Čertice o Reki. Popis bistriške doline na Notranjskem. Čičarija in pa Čiči (str. 388—292). Kočanska dolina. Bistriška (Pes.) — Novice l. 1857: Kako naj Slovenci nemški „sehr“ predstavljajo. Pravlica od Kuranta. Tersački grad. Pastirska (Pes.). Šege, navade in narodne pripovedke Slovincov v bistriški okolici na Notranjskem (239—

247). Učenec 6. gimn. šole. Narodne pri-slovice, poleg malih dopisov iz Reke in Bistrice. — Danica l. 1857: Čuj! ura je odbila (Sonet I). Pomoč kristjanov (Sonet IV). Božičnica (Dramatična sv. igra. cf. Pervenci III). Dopisov več iz Trnovega na Notranjskem — o cerkvi in šoli; iz Reke o cerkvenih znamenitostih, narodnem življenju, o šolskem pričetku in svršetku itd. — Novice l. 1858: Vodnik in pa France Bilc. Iz okolice Pivške. O Reki in njeni okolici. — Danica: Veliki petik (Son. III). Velikonočna (Zgodnje solnce razsvetilo str. 57). V dopisih iz Reke o pustu, pobožnostih dijaških, o postu, praznovanju sv. Cirila in Metoda itd. — Slov. Glasnik: O Rečanih — čvrstih Hrvatih, o slovénških šolah na kmetih, o šolskem spraševanju v Zagorju na hvalo učitelju Turku gledé slovenščine, o preosnovah šolskih, ljudskih in gimnazijskih, v narodnem smislu hrvaškem na Reki in okolici itd. — Slov. Prijatelj: Z Reke. O slovenščini (št. 8. 9).

Novice l. 1859: Misli o Vodnikovem spominku (naj se postavi kip). — Vodnikov Spomenik: Valentinu Vodniku o veseli stoletnici 3. febr. 1858 (Perv. str. 49). — Danica: Gospodova smert (Son. I). Božičnica (Merzla je zemlja s snegam